

Sõprade laulud

Laulavad ja mängivad:

Marko Matvere ja Jaan Tätte

Sõnad ja viis: Jaan Tätte

Noot ja kommentaar: Janika Oras

Jaan Tätte

Tagantjärele mõeldes on päris tore, et need laulud olemas on. Neid ei ole palju. Arvan, et omi laule, mida ma julgen ka teistele ette laulda, ei saa kokku üle paarikümne. Rahva ette oma lauludega astusin umbes 15 aastat tagasi, kui Tartus ja Tallinnas toimusid veel folklaulude festivalid. Tookordsed laulud olid mul sünged ja tõsised, ilmsete Tepandi ja Pedajase mõjudega. Alles teatrikoolis, kui hakkasin koos kursusekaaslase Marko Matverega ühiseid laule looma ja neid koos esitama, muutusid minu laulud kergemateks ja kargemateks. «Majakavahi armuhüüu» kasseti ilmumisega minu «lauljakarjäär» soikus. Uusi laule on tulnud küll juurde, aga nende saatusest ei tea praegu midagi.

«Sõprade laul» nr 2 on üks neljast «Sõprade laulust». Oli sügis ja ootas in Vilsandi saarel novembripühade ajal külla paari sõpra. Nagu mõned korrad varemgi oli juhtunud, jäid sõbrad mingite asjaolude tõttu saabumata ja suurest kurvastusest läksin ajaviiteks mõrdsid kontrollima. Juba mere äärde minnes hakkas see laul mulle vaikselt ligi imbuma ja tagasiteel koju istus ta juba kindlalt minu sees. Jooksin ummisjalu tuppa ja proovisin, kas seda ka kitarriga on võimalik saata (oskan vaid 3-4 akordi võtta). Mässasin seal mitu tundi, et sobivaid duure viisile peale leida, ja lõpuks sain selle asja kuidagimoodi kõlama. Kui järgmisel päeval tuli mulle külla naabritüdruk ja tahtsin tema peal kohe laulu ära proovida, laulis ta oma pühapäevakooli õpetustsaanud häälega kaasa teist häält ja sõnu teadis ta minust paremini.

Selgus, et ta oli terve eelmise õhtu minu akna taga passinud ja enda arvates laulu sündi jälginud, aga ta ei teadnud, et laul oli ammu enne seda valmis, ja et laul oli valmis ka enne seda, kui ta lõpuks minuni jõudis.

Laulu kuulaja märkab, et teatud kohtades kõlab viis kordamisel, nii lauldud salmides kui ka pillide poolt mängituna, pisut erinevalt.² Varieeruvad nii meloodia kui rütm. XX saj popmuusika pinnalt sündinud rahvalaulule (folklaulule) näib Eestiski omane olevat suurem või väiksem taotluslik variaablus. Vähese korduste arvu juures on raske otsustada, milline variant võiks korduda kõige sagedamini (kui selline põhi- või normmeloodiakuju üldse lauljate jaoks eksisteerib). Kui meloodia esitada noodipildis ainult ühe salmi ulatuses (nagu siinse laulu puhul on tehtud), jääb suur osa sellele omasest varieeruvusest kajastamata. Kui aga kirjutada välja lugu tervenisti (kõik salmid, nii nagu on tehtud näiteks *Mäetaguste* 1&2., 3. ja 8. numbri lauludes), tuleb kuulajal-vaatajal noodipilti põhjalikumalt süveneda, et aru saada, kus ja kuidas laulu esitaja meloodiat eri esituskordadel muudab. Parema ülevaate andmiseks võib juhul, kui põhimeloodiast kõrvalekaldumisi on vähe, kasutada variantide (väiksemate nootidega, teistpidi noodivartega) noodi sisse kirjutamist (nt *Mäetaguste* 5. ja 9. numbri lauludes). Siinset laulu oli sellisel viisil raske vormistada, seda enam, et lisaks meloodiale muutub oluliselt ka rütm. Meloodiavariantide paigutamisel tekitabki raskusi see, et identsed meloodiahelid võivad swingi tõttu alata kas löögi pealt või eelneva löögi lõpuosalt. Pooliku lahen-

dusena pakun välja [üldistatud meloodiakuju](#), jättes rütmivariandid igaühe enda kuulata.³ 4 korra (2 lauldud, 2 mängitud) meloodiavariandid on märgitud üksteise peale.⁴ Varieerumiskohtades on 2-3 korral esinev toon märgitud suurema, 1 korral esinev toon väiksema noodiga (seega suhte 2/2 puhul kaks ühesuurst, 2/1/1 ja 3/1 puhul üks suur, üks või kaks väikest nooti).

Sõb-rad, tei-e-ga on hea, aga e-lu sam-me seab,
hak-kan mi-ne-ma nüüd o-ma kit-sast ra-da.
Aeg vaid ük-si se-da teab, kar-mis sa-la-du-ses peab,
kus on pei-det mi-nu saa-bu-mi-se sa-dam.
Ja mu õnn võiks ol-la suur, kui te üks-kord, nä-hes kuud,
mõt-lek-si-te süs ei roh-kem e-ga vä-hem,
kui et ku-rat teab, mis-moo-di tal seal lä-heb.

2.5 Mb .mp3

1. Teksti kirjapanemisel on kasutatud Indreku ja Heikki laululehte
<http://www.cs.ut.ee/~arvet/laulud/majak2.htm#14>

2. Kui palusin «Sõprade laulu» esitada mõnedel tuttavatel, kelle laulurepertuaari see kuulub, selgus, et instrumentaalsaates kõlav lõpumotiiv on nende jaoks oluline laulu meloodia osa - see lisati ilma saateta lauldes salvide lõppu «pabababa»-silpidel. Seetõttu märkisin motiivi ka siinsesse ainult lauluviisi kajastavasse noodistusse.

3. Üsna hästi töötavaks tõlgendusmudeliks, läbivalt kasutatud off-biit-rütmikale lisaks, on rütmi kohandatus silbipikkustele - kõnes lühemad (I-II vältes) silbid ka lauldakse lühikeselt, nt *elu, oma, rada*, ka *teiega, üksi, peidet*, aga siiski (meloodialiikumisest lähtuvalt või fraasikujunduseks vajaliku rütmivormeli tõttu) ka *mõtlesite*.

4. Seest tühjad kastikesed tähistavad 1-4 järjestikust samal kõrgusel heli.